

Kaupunki ja asukkaat joukolla haitallisten vieraslajien kimppuun

Alkukesä on parasta aikaa haitallisten vieraslajien torjunnalle

Lohjan arvokasta luontoa uhkaavien haitallisten vieraslajien järjestelmällinen torjunta jatkuu tänäkin kesänä Lohjan ympäristönsuojelun ja puistotoimen yhteistyönä sekä erityisesti aktiivisten asukkaiden ja mökkiläisten uurastuksena. Lohjan ympäristönsuojelu pyytää kaupunkilaisia ilmoittamaan havaitsemistaan haitallisten vieraslajien esiintymistä sekä kannustaa kaikkia kynnelle kykeneviä osallistumaan torjuntaan omassa lähiympäristössään. Lohjan kaupungin puistotoimen oman torjuntatyön painopiste on jättiputken hävittämisessä kaupungin omistamilta alueilta.

Ilmoita vieraslajien esiintymistä ja torjunnasta

Lohjan ympäristönsuojelu pyytää kaupunkilaisia ilmoittamaan ympäristönsuojeluun erityisesti kaikki jättiputki- ja jättipalsamihavainnot, mutta ilmoitukset muistakin haitallisten vieraslajien esiintymistä ovat tärkeitä. Lisäksi vieraslajien torjuntaan osallistuvia pyydetään kertomaan tehdyistä torjuntatoimista ja niiden onnistumisesta.

Ilmoituksen haitallisen vieraslajin esiintymästä ja torjunnasta voi tehdä Lohjan kaupungin nettisivuilla [Vieraslajien ilmoituslomakkeella](https://www.lohja.fi/asuminen-ja-ymparisto/ymparisto-luonto/lohjan-luonto/vieraslajit/vieraslajien-ilmoituslomake/) (<https://www.lohja.fi/asuminen-ja-ymparisto/ymparisto-luonto/lohjan-luonto/vieraslajit/vieraslajien-ilmoituslomake/>). Ilmoituksen voi tehdä myös ottamalla yhteyttä suoraan Lohjan ympäristönsuojeluun (yhteystiedot alla).

Kaupunkilaisilta kerättyjen ilmoitusten avulla Lohjan ympäristönsuojelu ylläpitää kokonaiskuvaa kaupungin alueella esiintyvistä haitallisista vieraslajeista ja niiden torjunnasta.

Vetoamus paikallisyhdistyksille: ottakaa hoitoonne kummitorjuntakohteita

Lohjalla toimii lukuisia aktiivisia asukas-, kylä- ja paikallisyhdistyksiä. Lohjan ympäristönsuojelu vetoaakin järjestökenttään, jotta yhdistykset lähtisivät mukaan torjumaan haitallisia vieraslajeja ja hoitamaan omaa lähiympäristöstään. Paikallisyhdistyksiä kannustetaan ottamaan hoitoonsa haitallisen vieraslajin kummitorjuntakohteita, joissa yhdistys järjestää kesän aikana vieraslajien torjuntatalkoita. Esimerkiksi jättipalsamin torjunta sopii aivan erinomaisesti alueen yhteisöllisyyttä tukevaksi talkootyöksi.

Lohjan ympäristönsuojelu tukee kaikkia mukaan lähteviä yhdistyksiä talkoojärjestelyissä tarjoamalla:

- apua lupien hankkimisessa yksityisiltä maanomistajilta
- lajille ja kohteelle parhaiten sopivien torjuntamenetelmien neuvontaa
- tiedotusapua näkyvyyden saamiseksi talkoille.

Lohjalaiset, kitkekää jättipalsamia!

Jättipalsamin (*Impatiens glandulifera*) leviäminen Lohjalla uhkaa alueen luonnon monimuotoisuutta. Tämä haitallinen vieraslaji kasvaa yleensä rehevillä ja kosteilla kasvupaikoilla, joilla se on erittäin kilpailukykyinen ja valloittaa kasvualaa esimerkiksi Lohjan seudun arvokkaiden rantalehtojen alkuperäiseltä kasvustolta.

Kaupunginkin mailla leviää suuria jättipalsamikasvustoja, joiden hallintaan saamiseksi tarvittaisiin kaupunkilaisten apua. Lohjan ympäristönsuojelu kannustaa kaikkia kaupunkilaisia osallistumaan jättipalsamin torjuntaan asuinympäristöissään ja ulkoilureiteillään. Jättipalsamikasvustojen läheisyydessä asuvia ja ulkoilevia pyydetäänkin kitkemään jättipalsamia kesän kuluessa, esimerkiksi pienissä erissä muun ulkoilun yhteydessä, kasvustojen reunoilta aloittaen.

Lohjan ympäristönsuojelun vieraslajisivuille on koottu eri puolilta Lohjaa karttakuvia, joihin on merkitty joitakin suuria, vapaaehtoisten kitkettäväksi hyvin sopivia jättipalsamikasvustoja kaupungin mailla. Tällaisia kasvustoja on merkitty myös maastoon "Kitkekää jättipalsamia!" -kyltein.

Paras tapa torjua jättipalsamia on kitkeä kasvi juurineen ennen kukintaa. Hentojuurisen jättipalsamin kitkeminen on helppoa, sillä yleensä se lähtee kosteasta ja pehmeästä maasta helposti juurineen. Kaupungin mailla kitketyt kasvijätteet voi jättää paikalleen maatumaan, kunhan ne eivät ole kulkuväylillä. Myöhemmin kesällä kukinnot voi halutessaan katkaista, kerätä roskapussiin ja hävittää sekajätteen joukossa. Kitkettyä aluetta tulisi seurata ja kitkentää jatkaa, jos maaperän siemenpankista itää uusia taimia tai maatumaan jätetyt kasvit juurtuvat uudestaan.

Jättipalsamikasvustojen niittäminen kaupungin mailla ei ole sallittua ilman erillisen luvan pyytämistä Lohjan ympäristönsuojelusta. Niittäminen on kuitenkin vartenotettava torjuntatapa silloin, kun jättipalsami muodostaa laajempia yksilajisia kasvustoja, ja ympäristönsuojelu antaaakin lupia niittämiseen tapauskohtaisesti. Niittäminen tehdään läheltä maanpintaa kasvin alimman nivelen alapuolelta versomisen estämiseksi ja toistetaan tarvittaessa pari kolme kertaa kesässä.

Kemiallisten torjunta-aineiden käyttö on yksivuotisen jättipalsamin tapauksessa tehoton torjuntatapa, joten torjunta-aineita ei tule käyttää. Kemiallisella torjunnalla hävitetään myös alkuperäiset lajit ja näin vain parannetaan nopeakasvuisen, maaperään kertyneestä suuresta siemenpankista lisääntyvän jättipalsamin kilpailuetua alkuperäiskasvillisuuteen nähden.

Tavoitteena hävittää jättiputki Lohjalta

Haitallisen vieraslajin jättiputken (*Heracleum persicum* -ryhmä) järjestelmällinen torjunta Lohjalla jatkuu jo seitsemättä vuotta. Lohjan puistotoimi torjuu jättiputkea kaupungin omistamilta kiinteistöiltä. Ensisijaisesti kasvustoja pyritään hävittämään kaupungin yleisiltä paikoilta kuten päiväkotien, puistojen tai ulkoilualueiden läheltä.

Asukkaat ja mökkiläiset osallistuvat jättiputken hävittämiseen torjumalla kasvustoja omilta pihoiltaan tai laajemmilta alueilta esimerkiksi asukas- ja kyläyhdistysten talkoilla. Lohjan ympäristönsuojelu tarjoaa neuvontaa parhaista jättiputken torjuntamenetelmistä. Tarvittaessa ympäristönsuojelusta on edelleen saatavissa myös kemiallista glyfosaattipohjaista torjunta-ainetta (Roundup) ilmaiseksi jättiputken torjuntaan.

Jättiputken torjunnassa on tärkeää muistaa huolellinen ihon, silmien ja hengitysteiden suojaaminen, sillä jättiputken kasvineste voi aiheuttaa auringonvalon kanssa reagoiessaan pahoja palovamman kaltaisia oireita. Osa ihmisistä saattaa myös saada hengitysoireita jättiputken läheisyydessä.

Tällä hetkellä Lohjalla on tiedossa reilut 170 jättiputkikasvustoa. Näistä 80 % sijaitsee yksityisillä kiinteistöillä ja loput kaupungin mailla tai yleisillä tealueilla. Puolet tunnetuista kasvustoista tiedetään olevan torjunnan piirissä, minkä lisäksi näyttäisi ilahduttavasti siltä, että noin 30 % tiedossa olevista kasvustoista on onnistuttu hävittämään. Kokonaan torjunnan ulkopuolella tiedetään olevan tällä hetkellä 24 kasvustoa, näistä kuusi kaupungin mailla. Loputkin kaupungin torjumattomat kasvustot pyritään saamaan hallintaan kuluvan kesän aikana.

Espanjansiruetana on ikävä asukas puutarhassa

Lohjan ympäristönsuojeluun on parin viime vuoden aikana ilmoitettu joitakin havaintoja espanjansiruetanasta, jota näyttäisi esiintyvän Lohjalla ainakin Virkkalan Kukkumäessä ja Roution Hiittisissä. Tällä hetkellä Lohjan kaupunki ei itse torju espanjansiruetanoita, mutta lisää tietoa esiintymispaikoista tarvitaan tilanteen kartoittamiseksi.

Espanjansiruetana on usein likaisen oranssin värinen ja kookas, jopa 7–14 cm:n pituiseksi kasvava ahmatti. Sille kelpaavat puutarhassa myös sellaiset kasvit, joita muut etanat ja kotilot harvoin syövät. Se lisääntyy nopeasti ja liikkuu etanaksi rivakasti eli jopa 50 metriä yössä. Espanjansiruetanan aiheuttama haitta on erityisesti kasvillisuuden tuhoaminen, mutta se myös kilpailee alkuperäisten etanalajien kanssa ravinnosta ja elintilasta. Lisäksi etanat voivat risteytyä keskenään. Sen limassa voi myös siirtyä esimerkiksi *E. coli* -bakteereja, ja se toimii lemmikkieläimille haitallisten sukkulamatojen väli-isäntänä.

Usein torjunta on pienialaista, mutta pahimmilla alueilla se voi vaatia suurtakin työmäärää. Paras torjuntatapa on etanoiden kerääminen esimerkiksi ämpäriin ja upottaminen sitten kiehuvaan veteen. Etanat voi myös katkaista. Tärkeää on kerätä kuolleet etanat esimerkiksi suljettavaan jätesäkkiin ja hävittää sekajätteen mukana, etteivät lajitoverit pääse syömään kuolleita yksilöitä.

Kaupoissa on myytävänä myös rautafosfaattipohjaisia etanantorjunta-aineita, mutta ne voivat olla haitallisia myös esimerkiksi lapsille ja lemmikkieläimille. Torjunta-aineet vaikuttavat myös muihin etanoihin, joita ei tarvitse torjua. Kuolleet etanat on kerättävä pois myös, vaikka niitä torjuttaisiin kemiallisesti. Näin ollen torjunta-aineiden käyttö ei helpota työtä ja on suositeltavampaa käyttää edellä mainittuja riskittömämpiä torjuntakeinoja.

Etanoiden elinoloja voi heikentää pitämällä piha hoidettuna ja kuivana. Esimerkiksi kastelu kannattaa ajoittaa aamuun tai päivään, jolloin ylimääräinen kosteus ehtii haihtua yöksi. Etanat eivät pidä kuivasta ja siksi ne hakeutuvat esimerkiksi lautojen ja koristekatteen alle suojaan. Etanoille sopivien suojapaikkojen määrää pihalla kannattaa vähentää, esimerkiksi komposti voi mahdollistaa etanoiden talvehtimisen. Tärkeää on olla siirtämättä maa-ainesta espanjansiruetana-alueilta muualle lajin leviämisen estämiseksi.

Torjujasta tulee helposti levittäjä

Haitallisten vieraskasvien torjujilta vaaditaan erityistä huolellisuutta kasvinosien käsittelyssä, jotta hyvät torjuntayritykset eivät päätyisi kasvin leviämiseen uusille alueille. Esimerkiksi sekä jättiputken että jättipalsamin siemenet voivat säilyä

itämiskykyisinä kompostissa ja siirtyä kompostimullan mukana uusille alueille. Yksikin siemen tai pieni juuren kappale mullassa puutarhan ulkopuolella voi muodostaa uuden, nopeasti laajenevan vieraslajiesiintymän.

Torjuttaessa kukkimaan ja siementämään päässyttä jättiputkikasvustoa torjujan tulisi kiinnittää huomiota siementen kulkeutumiseen kengänpohjien tai työkoneiden mukana. Kasvustoa kannattaa lähestyä kiertämällä ja etenemällä reunoilta keskustaa kohti. Lopuksi kengänpohjat tai työkoneiden renkaat kannattaa huuhdella ennen uudelle alueelle siirtymistä.

Mikäli vieraslajin torjunta edellyttää maa-ainesten vaihtoa, juurenkappaleiden, siementen tai esimerkiksi espanjansiruetanan munien saastuttamat maa-ainekset tulee ehdottomasti toimittaa käsiteltäväksi – ei käyttää sellaisenaan uudelleen maanrakennuksessa.

Älä läjitä puutarhajätteitäsi kaupungin maille!

Lohjallakin vieraslajiongelmien takana on yleensä puutarhajätteiden läjittäminen puistoihin, metsiin ja joutomaille – usein juuri kaupungin omistamille yleisille alueille. Läjityskasoista Suomen luonnolle vieraat puutarhakasvit karkaavat luontoon.

Puutarhajätteiden läjittäminen kaupungin maille on jätelaissa kiellettyä roskaamista, josta voi ilmoittaa Lohjan ympäristönsuojeluun.

Maanomistajan lupa tarvitaan

Vieraslajien torjuntaan tarvitaan aina maanomistajan lupa. Lohjan ympäristönsuojelu avustaa tarvittaessa maanomistajan luvan pyytämisessä.

Kaupungin omistamilla kiinteistöillä kaikki kaupunkilaiset saavat ilman erillisen luvan pyytämistä kitkeä käsin jättipalsamia sekä torjua ilman kemiallisia torjunta-aineita esimerkiksi jättiputkea, jättitataria tai espanjansiruetanaa, kunhan maanomistus on varmistettu. Kaupungin maanomistukset voi tarkistaa [Lohjan karttapalvelusta](https://karttapalvelu.lohja.fi/) (<https://karttapalvelu.lohja.fi/>) tai kysymällä puistotoimesta.

Lisätietoa

- Vieraslajien ilmoituslomake: www.lohja.fi à [Vieraslajien ilmoituslomake](#)
- Yksityiskohtaisemmat ohjeet jättiputken ja jättipalsamin tunnistamiseen ja torjuntaan Lohjalla ympäristönsuojelun vieraslajisivuilla: www.lohja.fi à [Vieraslajit](#)
- Suomessa esiintyvien haitallisten vieraslajien tunnistus- ja torjuntaohjeita, tietoa lainsäädännöstä: Kansallinen vieraslajiportaali www.vieraslajit.fi
- Tämän tiedotteen lopussa on myös valokuvia avuksi jättipalsamin ja jättiputken tunnistamiseen. Kuvat: Lohjan ympäristönsuojelu ellei toisin mainita.

Yhteystiedot

Ilmoitukset vieraslajihavainnoista, torjunnan seurantailmoitukset, talkoiden järjestämisapu, torjunnan neuvonta, torjunta-ainepepyynnot:

Lohjan ympäristönsuojelu

Jenna Kotilehto

sähköposti jenna.kotilehto@lohja.fi

puhelin 044 369 4488.

Kaupungin maanomistukset ja vieraslajien torjunta kaupungin kiinteistöillä:

Johtava kaupunginpuutarhuri

Kirsti Puustinen

sähköposti kirsti.puustinen@lohja.fi

puhelin 050 047 2630.

Kuvia jättipalsamin tunnistamisen avuksi

Kukkiva jättipalsami muodostaa helposti tunnistettavia kasvustoja. Torjunta olisi kuitenkin suositeltavaa aloittaa jo ennen kukintaa, jotta kasvusto ei ehtisi siementää.

Jättipalsamin alkukesän pieniä siementaimia voi olla aluksi hankala erottaa muun aluskasvillisuuden joukosta. Alla on kuva taimien tunnistuksen avuksi.

Kuva: Johanna Kolehmainen, CC-BY-NC-SA-4.0

Kuvia jättiputken tunnistamisen avuksi

Jättiputken siementaimia.

Nuoren jättiputken lehti.

Jättiputki kukkii yleensä kolmantena elinvuotenaan ja kuolee kukinnan jälkeen..